

MILLIY VA UMUMINSONIY QADRIYATLAR INTEGRATSIYASI ASOSIDA TA'LIM-TARBIYANI TASHKIL ETISH MEXANIZMLARI

QDU "Maktabgacha ta'lim" kafedrasi o'qituvchisi
Muminova Gulasal Baxodirovna
Pedagog: Darmonova Muslima Olimbek kizi

Annotatsiya: Milliy va umuminsoniy qadriyatlarning axloqiy tarbiya jarayonidagi o'rnini, ularning falsafiy, pedagogik va psixologik asoslari keng tahlil qilinadi. Shuningdek, ushbu qadriyatlarni yosh avlod tarbiyasiga singdirish mexanizmlari, urf-odatlar va an'analar bilan bog'liqligi hamda zamonaviy ta'lim tizimidagi integratsiya jarayonlari yoritilgan. Maqolada milliy va umuminsoniy qadriyatlar uyg'unligi asosida barkamol shaxsni shakllantirishning ilmiy asoslari ochib berilgan.

Kalit so'zlar: Milliy qadriyatlar, umuminsoniy qadriyatlar, axloqiy tarbiya, ma'naviyat, pedagogika, yosh avlod, urf-odatlar, an'analar, integratsiya, shaxs shakllanishi.

Аннотация: В данной статье широко анализируются роль национальных и общечеловеческих ценностей в процессе нравственного воспитания, а также их философские, педагогические и психологические основы. Кроме того, рассматриваются механизмы внедрения этих ценностей в воспитание молодого поколения, их связь с обычаями и традициями, а также процессы интеграции в современную систему образования. В статье раскрываются научные основы формирования гармонично развитой личности на основе взаимодействия национальных и общечеловеческих ценностей.

Ключевые слова: национальные ценности, общечеловеческие ценности, нравственное воспитание, духовность, педагогика, молодое поколение, обычаи, традиции, интеграция, формирование личности.

Annotation: This article provides a comprehensive analysis of the role of national and universal values in the process of moral education, as well as their philosophical, pedagogical, and psychological foundations. It also highlights the mechanisms of integrating these values into the upbringing of the younger generation, their connection with customs and traditions, and the processes of integration into the modern education system. The article reveals the scientific foundations of forming a harmoniously developed personality based on the unity of national and universal values.

Keywords: national values, universal values, moral education, spirituality, pedagogy, younger generation, customs, traditions, integration, personality development.

Jamiyat taraqqiyotining eng muhim omillaridan biri bu ma'naviy jihatdan yetuk, axloqiy jihatdan barkamol shaxsni tarbiyalashdir. Hozirgi globallashuv jarayonida milliy o'zlikni saqlash va shu bilan birga umuminsoniy qadriyatlarga moslashgan avlodni

shakllantirish dolzarb vazifaga aylangan. Shu nuqtai nazardan, milliy va umuminsoniy qadriyatlarning axloqiy tarbiyadagi o‘rni va ahamiyatini chuqur ilmiy tahlil qilish muhim hisoblanadi.

Milliy qadriyatlar har bir xalqning tarixiy tajribasi, turmush tarzi, ma’naviy merosi, urf-odatlar va an’analarini o‘zida mujassam etadi. Ular xalqning o‘zligini saqlash, milliy g‘urur va vatanparvarlik tuyg‘ularini shakllantirishda asosiy omil hisoblanadi. Umuminsoniy qadriyatlar esa butun insoniyat uchun umumiy bo‘lgan axloqiy me’yorlar majmuasini tashkil etadi. Bu qadriyatlar adolat, tinchlik, erkinlik, inson huquqlari, bag‘rikenglik kabi universal tamoyillarni o‘z ichiga oladi.

Axloqiy tarbiya jarayonida bu ikki turdagi qadriyatlarning uyg‘unligi shaxsning har tomonlama rivojlanishini ta’minlaydi. Chunki milliy qadriyatlar shaxsni o‘z ildiziga bog‘lasa, umuminsoniy qadriyatlar uni global jamiyatga moslashtiradi. Shu sababli zamonaviy pedagogika fanida ushbu ikki yo‘nalishning integratsiyasi muhim ilmiy konsepsiya sifatida qaraladi.

Tarixiy tajribalar shuni ko‘rsatadiki, har bir xalq o‘z taraqqiyot bosqichlarida qadriyatlar tizimiga tayangan holda rivojlangan. Xalq og‘zaki ijodi, an’analar, marosimlar, diniy va ma’naviy qarashlar jamiyatda axloqiy me’yorlarni shakllantirishga xizmat qilgan. Masalan, ertaklar orqali ezgulik va yovuzlik tushunchasi shakllantirilgan, maqollar orqali esa hayotiy tajriba va donishmandlik avloddan-avlodga o‘tgan.

Milliy qadriyatlarning axloqiy tarbiyadagi o‘rni quyidagi yo‘nalishlarda yaqqol namoyon bo‘ladi:

- shaxsda milliy o‘zlikni anglashni shakllantirish;
- vatanparvarlik va fidoyilikni rivojlantirish;
- oilaviy qadriyatlarga hurmatni kuchaytirish;
- ijtimoiy mas’uliyat hissini oshirish.

Umuminsoniy qadriyatlar esa:

- inson huquqlariga hurmat;
- tinchlik va hamjihatlikni qadrlash;
- bag‘rikenglik va tolerantlik;
- global fikrlashni shakllantirish kabi fazilatlarni rivojlantiradi.

Axloqiy tarbiya jarayonida pedagogik yondashuvlar ham muhim o‘rin tutadi. Interfaol metodlar, loyiha asosida o‘qitish, muammoli ta’lim, rolli o‘yinlar va drammatizatsiya kabi usullar orqali qadriyatlarni o‘quvchilar ongiga samarali singdirish mumkin. Bu metodlar bolalarning faolligini oshiradi va ularni mustaqil fikrlashga o‘rgatadi.

Shuningdek, oila instituti axloqiy tarbiyaning eng muhim bo‘g‘ini hisoblanadi. Oila muhitida milliy qadriyatlar shakllansa, maktabgacha ta’lim tashkilotlari ularni ilmiy va tizimli ravishda rivojlantiradi. Jamiyat esa bu qadriyatlarning amaliy ifodasini ta’minlaydi.

Zamonaviy axborot jamiyatida qadriyatlar tizimi yangi bosqichga chiqmoqda. Internet va global axborot oqimi yoshlar dunyoqarashiga kuchli ta’sir ko‘rsatmoqda. Shu sababli milliy qadriyatlarni saqlash bilan birga, umuminsoniy qadriyatlarga moslashgan tarbiya tizimini shakllantirish zarur.

Xulosa qilib aytganda, milliy va umuminsoniy qadriyatlar axloqiy tarbiyaning poydevori hisoblanadi. Ularning uyg‘unligi asosida tarbiyalangan yosh avlod nafaqat o‘z millatiga sodiq, balki global jamiyatda ham faol va mas’uliyatli shaxs bo‘lib shakllanadi. Shu bois ta’lim tizimida ushbu qadriyatlarni integratsiya qilish muhim ilmiy va amaliy ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining ma’naviy-ma’rifiy sohadagi farmon va qarorlari. – Toshkent, 2021–2025.
2. “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonun (yangi tahrir). – Toshkent, 2020.
3. “Ilk qadam” davlat o‘quv dasturi. – Toshkent, 2022.
4. Nurmatova Sh. Milliy tarbiya asoslari. – Toshkent: O‘qituvchi, 2024.
5. Xoliqov A. Pedagogika nazariyasi va tarixi. – Toshkent, 2021.
6. Raximov B.X. Zamonaviy pedagogika. – Toshkent, 2022.
7. Yusupova D. Ma’naviy-axloqiy tarbiya metodikasi. – Toshkent, 2023.
8. Ismoilova Z. Shaxs tarbiyasi va qadriyatlar tizimi. – Toshkent, 2022.
9. Abduqodirov A. Innovatsion ta’lim texnologiyalari. – Toshkent, 2023.
10. Karimova N. Oila pedagogikasi va tarbiya masalalari. – Toshkent, 2022.
11. Saidova G. Xalq og‘zaki ijodi va tarbiya. – Toshkent, 2023.
12. To‘xtayeva L. Ma’naviyat va yoshlar tarbiyasi. – Toshkent, 2024.
13. Rasulova M. Pedagogik psixologiya asoslari. – Toshkent, 2023.
14. UNESCO. Education for Human Values and Global Citizenship. – 2022.
15. OECD. Education and Values in Modern Society. – 2023.